

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΑΡΧΑΙΑ

Γ' Γενικού Λυκείου
Ανθρωπιστικών Σπουδών

Μ. Δευτέρα 10 Απριλίου 2023 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΘΕΜΑ Α

A1.

1. α
2. γ
3. β
4. β
5. γ
6. γ
7. α
8. γ

ΘΕΜΑ Β

B1. Ο Πλούταρχος για τους σκοπούς του δικού του έργου συνδέει στοιχεία της ουτοπικής στωικής πόλης με την πολιτική του Μ. Αλεξάνδρου, στον οποίο προσδίδει χαρακτηριστικά φιλοσόφου. Παρουσιάζει τον Αλέξανδρο «σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης» και πρόωθησης νέων αξιών, οι οποίες να ανταποκρίνονται στη νέα πραγματικότητα που δημιουργήθηκε με την εκστρατεία του. Αντίθετα, σε «ηθικοπολιτικό

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

επίπεδο, η ηθική του δασκάλου του Αλεξάνδρου, του Αριστοτέλη, αντιστοιχούσε στη μικρή κλίμακα μιας πόλης και όχι στην αναδυόμενη οικουμένη, συμβουλές που δεν ακολούθησε ο Αλέξανδρος.

Ειδικότερα, παρουσιάζει τον Αλέξανδρο να προωθεί νέες ηθικοπολιτικές αντιλήψεις που υπερέβαιναν τον παραδοσιακό διαχωρισμό σε Έλληνες και «βαρβάρους» (δηλαδή μη Έλληνες) και νοηματοδοτούσαν τις έννοιες αυτές με διαφορετικό τρόπο. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, ο Αλέξανδρος διακήρυξε πως κριτήριο διαχωρισμού των Ελλήνων (**τὸ Ἑλληνικὸν**) και των μη Ελλήνων (**τὸ βαρβαρικὸν**) δε θα έπρεπε να θεωρείται ούτε ο τόπος καταγωγής τους, αφού όλοι θα έπρεπε να θεωρούν ως πατρίδα τους την οικουμένη, ούτε εξωτερικά πολιτισμικά στοιχεία, όπως η ενδυμασία (**μὴ χλαμῦδι, μηδὲ κἀνδύι**) ή ο οπλισμός που έφεραν (**μηδὲ πέλτη μηδ' ἀκινάκη**).

Αντίθετα, το κριτήριο διαχωρισμού θα έπρεπε στο εξής να ήταν ηθικό, δηλαδή το αν κάποιος διέθετε αρετή ή κακία. Έτσι, οι έννοιες «Έλληνες» και «βάρβαροι» θα έπρεπε στο εξής να αποκτήσουν νέο νόημα και ομόφυλοι (**συγγενεῖς**) με τους Έλληνες να θεωρούνται όλοι οι ενάρετοι (**τοὺς ἀγαθοὺς**), ενώ αλλόφυλοι από τους Έλληνες να θεωρούνται οι κακοί (**τοὺς πονηροὺς**). Στο σημείο αυτό προφανώς ο Πλούταρχος υπαινίσσεται τον διαχωρισμό των ανθρώπων σε «σπουδαίους» και «φαύλους», τον οποίο έκανε ο Ζήνων.

Η αλήθεια είναι πως ο ηθικός κοσμοπολιτισμός, όπως τον κήρυξε ο Ζήνων, ελάχιστα συνέπιπτε με το οικουμενικό κράτος και την πολιτική του Αλέξανδρου. Διότι ο Αλέξανδρος, ακόμα κι αν εμπνεόταν από το όραμα της δημιουργίας μίας ενιαίας πολιτείας, διαφοροποιήθηκε σημαντικά από το όραμα του Ζήωνα στα εξής κύρια σημεία:

- Ο Αλέξανδρος δε διαχώρισε τους πολίτες σύμφωνα με το στωικό σύστημα ηθικής, δηλαδή σε ενάρετους και μη ενάρετους, όπως έκανε ο Ζήνων.
- Ο Ζήνων στην *Πολιτεία* του δίνει την ιδανική εικόνα μίας κοσμόπολης. Πρόκειται για μία ενιαία κοινότητα την οποία συναποτελούν πολλοί οικισμοί και πολλές πόλεις, που όμως δεν είναι κράτη ούτε προσομοιάζουν με κράτη. Αντίθετα, ο Αλέξανδρος δημιούργησε ένα οικουμενικό κράτος, το οποίο αργότερα διασπάστηκε σε βασιλεία.
- Στην *Πολιτεία* του Ζήωνα όλοι οι οικισμοί και οι πόλεις διέπονται από τους ίδιους κανόνες και δεν έχουν αυστηρά καθορισμένα εδαφικά όρια. Γι' αυτό άλλωστε δε διεξάγουν πολέμους μεταξύ τους, προκειμένου να επεκτείνουν

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

την επικράτειά τους. Αντίθετα, το οικουμενικό κράτος του Αλέξανδρου δημιουργήθηκε χάρη στην πολεμική εκστρατεία του.

- Ο κοσμοπολίτης νιώθει πρωταρχικά πολίτης του κόσμου, μέλος της παγκόσμιας κοινότητας, της κοσμοπόλης, και κατά δεύτερο λόγο πολίτης ενός συγκεκριμένου κράτους ή δημότης ενός δήμου. Ο Αλέξανδρος δεν έγινε ποτέ κοσμοπολίτης με αυτή την έννοια. Ο πρόωρος θάνατος του Αλέξανδρου το 323 π.Χ. άφησε αναπάντητο το ερώτημα αν θα μπορούσε να επιτύχει την πολιτική ενότητα της αυτοκρατορίας του.
- Μετά την ίδρυση του οικουμενικού κράτους του Αλέξανδρου, ο ελληνιστικός κόσμος διευρύνθηκε πολύ. Στον μητροπολιτικό ελληνικό χώρο οι πόλεις-κράτη είχαν διατηρήσει την αυτονομία τους, αλλά οι δεσμοί του πολίτη με την πόλη του είχαν αρχίσει να χαλαρώνουν.
- Η πόλη-κράτος έχασε τη σημασία της ως πηγή και μέτρο των αξιών και επιβλήθηκε η ισχύς των μεγάλων κρατών (δηλαδή αρχικά του κράτους του Αλέξανδρου και στη συνέχεια των ελληνιστικών βασιλείων). Έτσι, ο πολίτης ένιωθε ότι τα κοινά αποφασίζονταν χωρίς τη συμμετοχή του και ότι η εξουσία είχε εκχωρηθεί στον μονάρχη.
- Η ελληνική γλώσσα και ο ελληνικός πολιτισμός που ο Αλέξανδρος μεταλαμπαδέυσε στα εδάφη που κατέκτησε επέζησαν επί αιώνες. Έτσι, Ο Πλούταρχος προβάλλει την ιδέα πως ουσιαστικά η διάδοση του ελληνικού πολιτισμού εκπολίτισε τον ασιατικό κόσμο.

- B2.**
- α. Σωστό
 - β. Λάθος
 - γ. Λάθος
 - δ. Σωστό
 - ε. Σωστό

B3. *συντείνει:* τάση.

διωρισμένοι: οριστικός υπεύθυνος.

ἀγέλης: παράγω

χρώμενος: χρήση

ἐνέπλησε: απληστία.

Έχει έντονη **τάση** φυγής από την πραγματικότητα.

Πρέπει να δώσεις μια **οριστική** απάντηση στον

Στην Ελλάδα **παράγεται** καλής ποιότητας ελαιόλαδο.

Μην κάνεις κακή **χρήση** του ελεύθερου σου χρόνου.

Η **απληστία** του θα τον καταστρέψει.

- B4.** Κατά τον Πλούταρχο, ο Αλέξανδρος με την εκστρατεία του και με την πολιτική του εκπλήρωνε ένα θεϊκό σχέδιο («**ἤκειν θεόθεν**») για την επιβολή μιας οικουμενική τάξης πραγμάτων («**κοινός ἄρμοστής**») και για τη συμφιλίωση όλων των λαών («**διαλλακτής τῶν ὄλων**»). Πιο συγκεκριμένα, κατά τον Πλούταρχο, το όραμα του Αλεξάνδρου ήταν να δημιουργήσει ένα οικουμενικό κράτος στο οποίο οι λαοί θα ζουν συμφιλιωμένοι. Έτσι, επεδίωκε να εντάσσονται ειρηνικά στο κράτος του οι φυλές και οι λαοί που συναντούσε κατά την εκστρατεία του, αλλά όσους δεν έπειθε να ενωθούν μαζί του χωρίς αντίσταση τους κατακτούσε με τη δύναμη των όπλων («**συνῆγε τοῖς ὄπλοις βιαζομένους**»). Ωστόσο, ενσωμάτωνε τους κατακτημένους λαούς στο κράτος του, αναμειγνύοντας τους διαφορετικούς τρόπους ζωής, τα ήθη και τα έθιμα, προκειμένου να συναποτελέσουν όλοι μαζί ένα αρμονικό σύνολο, όπου ο καθένας θα είχε τη θέση του. Όπως μάλιστα προσθέτει στη συνέχεια ο Πλούταρχος, η ανάμειξη των διαφορετικών τρόπων ζωής αφορούσε ακόμα και τους τρόπους ένδυσης («**κοινὰς ἐσθήτας**») και διατροφής («**κοινὰς τραπέζας**»). Αναφέρει, ακόμα, ότι ο Αλέξανδρος προωθούσε νέες αντιλήψεις και αξίες, που βασιζονται στη νέα πραγματικότητα προερχόμενη από την εκστρατεία του. Έτσι, Αλέξανδρος επέβαλε σε όλους μια αντίληψη για την πατρίδα, η οποία δεν είναι πια η πόλις- κράτος, αλλά όλη η οικουμένη («**πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην**»). Τέλος, ο Πλούταρχος επισημαίνει ότι για τον Αλέξανδρο κριτήριο διαχωρισμού των Ελλήνων από τους μη Έλληνες πρέπει να είναι το ηθικό, δηλαδή ομόφυλοι με τους Έλληνες να θεωρούνται οι ενάρετοι και αλλόφυλοι οι κακοί και όχι ο τόπος καταγωγής ή η ενδυμασία («**μη χλαμύδι, μηδὲ κἀνδύι**») ή οπλισμός που φέρουν («**μηδὲ πέλτη μηδ' ἀκινάκη**»).
- Αντιθέτως, στο λόγο του Αλέξανδρου προς τους Μακεδόνες εντοπίζονται σημαντικές διαφορές σε σχέση με την ιδανική εικόνα που μας παραδίδει ο Πλούταρχος. Αρχικά, ο ίδιος ο Αλέξανδρος παρουσιάζει με διαφορετικό τρόπο το έργο του από ότι ο Πλούταρχος αναφέροντας ότι το έργο του είναι ανώτερο από του πατέρα του, του Φίλιππου («**εἶναι ὅμως βέβαια μικρές, αν συγκριθοῦν με τις δικές μου**»). Στη συνέχεια, αναφέρει ότι, όσες περιοχές κατέκτησε με τη βία καθώς και όσες υποτάχθηκαν σε αυτόν, αποτελούν κτήσεις των Μακεδόνων. Άρα, δεν δημιούργησε ένα κοσμοπολίτικο κράτος με όλους τους πολίτες ίσους, αλλά ένα οικουμενικό κράτος στο οποίο κυριαρχούν οι Μακεδόνες εκμεταλλευόμενοι τις περιοχές, με σκοπό να αυξήσουν τα πλούτη και τη δόξα τους χωρίς εκείνος να αποκομίζει όφελος («**Εσείς σατράπες...φυλάγονται για**

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

σας). Στη συνέχεια, αναφέρεται στις επιγαμίες μεταξύ Μακεδόνων και γυναικών από τις κατακτημένες περιοχές, χωρίς να έχει σκοπό εφαρμογής σχεδίου ανάμειξης λαών και πολιτισμών **(τα παιδιά πολλών θα είναι συγγενείς με τα παιδιά μου)**. Τέλος, χαρακτηρίζει τον εαυτό του ως γενναίο στρατηλάτη, παρά ως μονάρχη της Ανατολής **(τον Αλέξανδρο...κατά το πέρασμά του)**.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1.** Εγώ έχω την ίδια γνώμη με τον ίδιο το λαό για τη δημοκρατία · Διότι στον καθένα επιτρέπεται να επιδιώξει το συμφέρον του (να ευεργετήσει τον εαυτό του). Όποιος όμως, ενώ δεν ανήκει στον λαό, προτίμησε να ζει σε πόλη με δημοκρατικό παρά με ολιγαρχικό πολίτευμα, αυτός προετοιμάστηκε να αδικεί και σκέφτηκε ότι ως κακός μπορεί περισσότερο να μείνει απαρατήρητος στη δημοκρατική παρά στην ολιγαρχική πόλη. Για αυτόν τον λόγο δεν τους επαινώ.
- Γ2** Ο συγγραφέας είναι επικριτικός προς την αθηναϊκή δημοκρατία, γιατί θεωρεί ότι έχει ατέλειες ως πολίτευμα **(και περί τῆς Ἀθηναίων πολιτείας, τὸν μὲν τρόπον οὐκ ἐπαινῶ)**. Την άποψή του δικαιολογεί λέγοντας ότι: ο αθηναϊκός δήμος, αν και γνωρίζει τους καλούς και τους κακούς πολίτες, αγαπά τους φίλους του και όλους τους φίλους του και όλους όσοι τον ωφελούν, ακόμη κι αν αυτοί είναι ανάξιοι **(πρὸς τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κακῷ)**. Αντίθετα, τους καλούς μάλλον μισεί, επειδή πιστεύει πως η καλοσύνη τους δεν αποβλέπει στο καλό αλλά στο κακό του **(φιλοῦσι, κἂν πονηροὶ ᾧσι, τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον)**. Επίσης, μερικοί, αν και ανήκουν στον λαό, δεν έχουν δημοκρατικά φρονήματα. Τέλος, αναφέρει ότι, παρ' όλο που κάποιος δεν ανήκει στον λαό, προτιμά να ζει σε πόλη με δημοκρατικό πολίτευμα παρά σε πόλη με ολιγαρχικό πολίτευμα, γιατί γνωρίζει, ότι είναι πιο εύκολο για κάποιον κακό, να δρα χωρίς να τον παρατηρεί κάποιος για τις πράξεις σε μια δημοκρατική πόλη παρά σε μια ολιγαρχική πόλη **(ἀδικεῖν παρεσκευάσατο καὶ ἔγνω ὅτι μᾶλλον οἷόν τε διαλαθεῖν κακῷ ὄντι ἐν δημοκρατουμένη πόλει μᾶλλον ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένη)**.

- Γ3. α. σφίσιν αὐτοῖς:** δοτική πληθυντικού, αρσενικού γένους, της αυτοπαθητικής αντωνυμίας γ' προσώπου.
πεφυκέναι: απαρέμφατο Παρακειμένου του ρήματος *φύομαι*.
ἔνιοι: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους, της αόριστης αντωνυμίας ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια.
εἶλετο: γ' ενικό οριστικής μέσου αορίστου β' του ρ. *γινώσκω*.
αὐτόν: αιτιατική ενικού, αρσενικού γένους, της αυτοπαθητικής αντωνυμίας γ' προσώπου.
- β.** «Φαμέν οὖν ἡμεῖσγε τόν δῆμον τόν Ἀθήνησι γινώσκειν ὅστις χρηστός ἐστί τῶν πολιτῶν καί ὅστις πονηρός· γινώσκων δέ τόν μέν ἑαυτῶ/ αὐτῶ ἐπιτήδειον καί σύμφορον φιλεῖ, κἄν πονηρός ᾗ, τόν δέ χρηστόν μισεῖ μᾶλλον».
- Γ4. α.** Οὗτος ἔφη ὅστις μή ὦν τοῦ δήμου ἔλοιτο ἐν δημοκρατούμενη πόλει οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένη, ἀδικεῖν παρασκευάσασθαι καί γνῶναι ὅτι μᾶλλον οἷόν τε (εἴη) διαλαθεῖν κακῶ ὄντι ἐν δημοκρατουμένη πόλει μᾶλλον ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένη.
- β. γινώσκειν:** ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος *φημί*, υποκείμενο το ἐγώ ταυτοπροσωπία.
πεφυκέναι: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος *νομίζουσι*, υποκείμενο τὸ οἴτινες, ταυτοπροσωπία.
οἰκεῖν: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος *εἶλετο*, υποκείμενο τὸ ὅστις ταυτοπροσωπία.
ἀδικεῖν: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος *παρασκευάσατο*, υποκείμενο τὸ ὅστις ταυτοπροσωπία.
διαλαθεῖν: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης οἷόν τ' ἐστίν, ετεροπροσωπία.
δημοκρατεῖσθαι: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος ἔδοξεν.
διασώζεσθαι: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος *δοκοῦσι*, υποκείμενο τὸ εννοούμενο οὔτοι, ταυτοπροσωπία.